

CITIES LOG

Pregled problema vezanih uz aktualni urbani razvoj gradova poput Beograda, Kotor, Novog Sada, Podgorice, Prištine, Pule, Skopja, Tirane ili Zagreba doima se kao nešto između istrage na mjestu zločina i neke komične priče. Dok su se do prije dva desetljeća ti gradovi razvijali izvan mehanizama tržišta nekretninama, danas se privatizacija, klijentelizam i kreativno kršenje zakona čine svakodnevnim pojavom u kontekstu pogođenom „divljom“ urbanizacijom i naglim investiranjem kapitala s neoliberalnim kontekstom kao pozadinom.

Istodobno izlazi na vidjelo i nešto drugo: počinju se javljati prvi, nesigurni znakovi borbe za kolektivni prostor. Tu i tamo stanovnici se počinju organizirati, civilne organizacije počinju obraćati pozornost na grad, a i novinari kopaju po problemima te vrste. Koliko god ta pitanja bila akutna po samom svom kontekstu, ona također upućuju na novi angažman građana i stručnjaka koji se javlja u mnogim gradovima širom svijeta. To pak ukazuje na alternative koje izvire iz pukotina krajnje privatiziranog i profilerskog razvoja suvremenih gradova – otvarajući obzor za različite doprinose i oblike angažmana vezane uz pitanje kakva bi mogla biti budućnost naših gradova.

Ovaj je dnevnik kratko putovanje kroz vrijeme i probleme koji su uočeni u razdoblju jedne komprimirane godine (2008.–2009.).

STEALTH.UNLIMITED

ANA DŽOKIĆ I MARC NEELEN

STEALTH.UNLIMITED

ANA DŽOKIĆ I
MARC NEELEN

A scan of the issues concerning the current urban development of cities like Belgrade, Kotor, Novi Sad, Podgorica, Prishtina, Pula, Skopje, Tirana, or Zagreb, read as if set between a crime scene investigation and a comic story. While until two decades ago these cities developed outside the mechanisms of the real estate market, today privatisation, clientalism, and the creative abuse of laws seem commonplace in a context affected by ‘wild’ urbanization and rapid capital investments set within the horizon of a neoliberal context.

At the same time, something else starts to get clear: the first, uneasy struggles for collective space start to take shape. Here and there, inhabitants start organising themselves, civil organisations start turning their eye to the city and journalists dig through these issues. As urgent as they may be for their own context, they as well hint at a new engagement of citizens and professionals emerging in many cities throughout the world. This points to the alternatives appearing from the cracks of the highly individual and profit-driven development of contemporary cities – opening the horizon for different contributions to and involvements in what the future of our cities could be.

This journal is a short time-travel along issues found in the span of a compressed year (2008–2009).

CITIES LOG

KLIJENTELIZAM – čvrsta povezanost političkog vodstva s poslovnim partnerima uz blisku međusobnu razmjenu usluga.

ZAGREB / 31. OŽUJKA 2009.

Aktivisti akcije *Pravo na grad* i *Zelene akcije* promoviraju *Mutnu* – „vrhunski“ zagrebački proizvod koji potiče korupciju i privilegiranje. Dijele boce (ispunjene muljem) osobama koje ulaze u Sažor. Mrežna stranica *Mutne* prikuplja vijesti vezane uz korupciju u Gradu Zagrebu.

BEOGRAD / 13. TRAVNJA 2009.

Televizija B92 emitira prvi od sedam dijelova

dokumentarnog filma *Insajder: Zloupotreba položaja* o graditeljskoj mafiji i korupciji.

Pod povećalom su okolnosti oko najnovijeg trgovinskog centra *Ušće* u Novom Beogradu, koji je izgrađen upravo ispred nekadašnje zgrade *Centralnog komiteta*, danas privatiziranog nebodera s poslovnim prostorima.

Javne rasprave koje se vode o tome kako je developer otkupio 5 hektara zemlje – a da grad i država od toga ništa nisu imali – potaknule su predsjednika Republike Srbije da pokrene istragu o tom pitanju.

AKTIVISTI ZELENE AKCIJE I PRAVO NA GRAD DIJELE PROIZVOD MUTNA ISPRED ULAZA U SABOR; ZAGREB, 31.3.2009., FOTOGRAFIJA PRAVO NA GRAD (WWW.MUTNA.COM).

ACTIVISTS OF GREEN ACTION AND RIGHT TO THE CITY HAND OUT THE PRODUCT MUTNA IN FRONT OF THE PARLIAMENT; ZAGREB, 31/3/2009, PHOTO BY RIGHT TO THE CITY (WWW.MUTNA.COM).

CLIENTALISM – the tight integration of political leadership with business partners while closely exchanging favours to each other.

ZAGREB / 31 MARCH 2009

Activists of Right to the City and Green Action promote *Mutna* (Muddy Water) – the Zagreb top “quality” product that stimulates corruption and favourism. They hand out the (mud filled) bottles to the people entering the parliament. The *Mutna* website gathers news related to corruption in the city of Zagreb.

BELGRADE / 13 APRIL 2009

Television B92 airs the first of the seven-part documentary *Insider: Abuse of Office* on construction mafia and corruption.

Highlighted are the circumstances around the brand new shopping mall *Ušće* in New Belgrade, constructed right in front of the former CK building (Communist Party Central Committee), now a privatised office tower.

The resulting public discussions on how the 5 ha of land was acquired by its developer – with no gain for city and state – provokes the president of Serbia to launch a probe into the matter.

PRIVATIZACIJA – tko profitira (a tko strada) od tranzicije iz sustava društvenog u onaj privatnog vlasništva?

BEOGRAD / JESEN 2008.

Arhitekt Daniel Libeskind priprema urbanistički plan za pretvorbu privatizirane Beogradske luke. Budući da je privatizirana pod sumnjivim okolnostima, luka je predmet spora između Grada i novih vlasnika (lokalnih tajkuna). U tom ratu oko 220 hektara zemlje Libeskind je važno PR-oruđe za developere.

BEOGRAD / 23. TRAVNJA 2009.

Dok je spor oko luke na sudu, beogradski

gradonačelnik Đilas promovira projekt tog istog Libeskinda (kako kažu protivnici!) na službenom beogradskom štandu na sajmu nekretnina u francuskom Cannesu.

PULA / 8. SRPNJA 2008.

Istarska županija donosi odluku o sinkronizaciji nekadašnjeg vojnog kompleksa Muzil u Puli s turističkim razvojem projekta Brijuni Rivijera. Nakon što je gotovo 200 godina bilo vojna zona, to područje sada se otvara za izgradnju golf-terena od 27 rupa – čime će ostati zatvoreno za većinu građana. Po svojoj površini Muzil obuhvaća četvrtinu grada, a nijedan civilni stanovnik Pule nikada ondje nije bio.

URBANISTIČKI PLAN ARHITEKTA
DANIELA LIBESKINDA ZA BEOGRADSKU LUKU,
KOJA JE PRIVATIZIRANA POD SUMNJIVIM OKOLNOSTIMA,
JESEN 2008. (WWW.FORUM.KRSTARICA.COM).

MASTER PLAN BY THE ARCHITECT
DANIEL LIBESKIND FOR PORT OF BELGRADE,
PRIVATISED UNDER AMBIGUOUS CONDITIONS,
AUTUMN 2008 (WWW.FORUM.KRSTARICA.COM).

PRIVATISATION – who benefits (and who suffers) from the transition from collectively owned to privately owned property?

BELGRADE / AUTUMN 2008

Architect Daniel Libeskind prepares a master plan for the conversion of the privatised Port of Belgrade. Privatised under ambiguous conditions, the port is part of a dispute between the city and the new owners (local tycoons). In this battle over 220 ha of land, Libeskind is an important PR tool for the developers.

BELGRADE / 23 APRIL 2009

While the Port dispute is on court, the mayor of Belgrade Djilas promotes the very same Libeskind's (so the opponents!) project at Belgrade's official stand at the real-estate fair in Cannes, France.

PULA / 8 JULY 2008

The Istria County rules that former military area Muzil in Pula is attuned with the Brijuni Riviera tourist development. After almost 200 years being a military zone, this area is now opened to the development of a 27-hole golf course – and will thus stay closed to most of citizens. In surface Muzil comprises ¼ of the city and no

PULA / 23. SIJEČNJA 2009.

Osniva se Građanska inicijativa za Muzil (kako bi se suprotstavila izgradnji ekskluzivnog golfterena) i održava prvu javnu sjednicu. Pokreću se novine *Otvoreni Muzil*. Podnosi se zahtjev za trajni pristup javnosti tom području.

PULA / 8. OŽUJKA 2009.

Na pritisak inicijative općina i Istarska županija organiziraju obilazak za građane Pule. Jedanaest autobusa dovozi ih u Muzil. Građanska inicijativa obznanjuje: „Otvaranje Muzila je započelo i više se ne može zaustaviti.“

ZAGREB / 29. SRPNJA 2009.

Prvi službeni sastanak hrvatskog predsjednika Stjepana Mesića i nove premijerke Jadranke Kosor usredotočen je na budućnost nekretnina u posjedu Ministarstva obrane. Nakon sastanka hrvatski tisak objavljuje senzacionalne članke

u kojima se tvrdi kako će „hektari atraktivnih zemljišta u državnom vlasništvu ostati prazni“ – Muzil je jedna od tih lokacija.

BEOGRAD / 10. KOLOVOZA 2009.

Na putu prema Puli čitamo o prekidu pregovora o privatizaciji Beogradskog sajmišta. Valja napomenuti sljedeće: od 2002. godine u Srbiji je od 2504 ugovora o privatizaciji otkazano njih 424 – uglavnom stoga što novi vlasnici nisu poštivali obvezu na investicije i socijalne programe, kao i proizvodnju i integritet posjeda.

PULA / 16. KOLOVOZA 2009.

U nekadašnjoj vojnoj zoni Muzil održava se konferencija o Gradu postkapitalizma u organizaciji Pulske grupe, na kojoj dolazi do proglašenja Komunala – zemlje koja nije ni u državnom ni u privatnom vlasništvu.

CITIES LOG

69

CITIES LOG

civil inhabitant of Pula has ever been there.

PULA / 23 JANUARY 2009

The Civil initiative for Muzil is formed (to oppose the development of the exclusive golf course) and a first public session is held. The newspaper *Otvoreni Muzil* (Open Muzil) gets published. A demand for permanent public access to the area is made.

PULA / 8 MARCH 2009

Upon pressure from the initiative, the municipality and The Istria County arrange a walk-through for Pula citizens. 11 buses bring people inside Muzil. The Civil initiative states: “The opening of Muzil has started and it cannot be stopped anymore“.

ZAGREB / 29 JULY, 2009

The first official meeting of Croatian president

Mesić and new Prime Minister Kosor centres around the future of real estate owned by the Ministry of Defence. Following the meeting, the Croatian press publishes sensational articles stating that “hectares of attractive state owned land are remaining empty” – Muzil is one of these sites.

PULA / 16 AUGUST, 2009

Organized by Pulska grupa, the conference Post-capitalist city takes place on former military area Muzil, leading to the declaration of Komunal – land that is neither state, nor privately owned.

BELGRADE / 10 AUGUST, 2009

On the way to Pula we read about the cancelation of negotiations of the privatization of the Belgrade Fair.

Noteworthy: Since 2002 in Serbia out of 2504

NEKRETNINE – u mnogim zemljama regije nekretnine su jedan od glavnih privrednih sektora. Neki kažu da se donedavno 80% albanske ekonomije okretalo oko tržišno dominirane proizvodnje zgrada.

BEOGRAD / LISTOPAD 2008.

Nakon tri godine borbe kako bi se spriječilo pretvaranje jednog lokalnog parka u gradilište, građani okupljeni oko Petog parka uspijevaju zaustaviti developera. Novoizabrani gradonačelnik Đilas u jednom od svojih prvih obraćanja javnosti posjećuje Peti park i obećava da će se razvojna lokacija pomaknuti na drugo mjesto.

BEOGRAD / 11. LIPNJA 2005. – 2010.

Kako je započeo taj građanski otpor? Rano ujutro kamioni s natpisima „Šume i drveće su pluća grada“ i snimljenim zvukom motornih pila probudili su građane oko Petog parka.

Oni ne znaju ništa o planovima da se park izbriše s lica zemlje kako bi se podignula zgrada od 6000 m².

Napad i obrana oko košarkaškog igrališta – uz prisutnost policije. Građani podižu snažan front protiv strojeva i uspijevaju spriječiti razaranje. Čak postavljaju i danonoćnu stražu...

Koristeći se svim mogućim akcijama kako bi promovirali i popularizirali pitanje Petog parka, njegovi branitelji dobivaju široku podršku i pojavljuju se na Beogradskom maratonu 2007. U proljeće 2008. srpski predsjednik Boris Tadić i budući gradonačelnik Beograda Dragan Đilas posjećuju Peti park u sklopu predizborne kampanje.

Nakon što je park „spašen“, 2010. godine stanovnici su još uvijek prepušteni svojoj pobjedi s potpuno demoliranim lokalitetom.

BEOGRAD / TRAVANJ 2009.

Tri mjeseca prije otvaranja Univerzijade i bez

STEALTH.UNLIMITED

ANA DŽOKIĆ I
MARC NEELEN

privatization contracts 424 have been cancelled – mainly due to disrespect by new owners to obliged investments and to social programs, production and integrity of property.

REAL ESTATE – in many countries in the region real estate has been one of the main sectors of the economy. Some say that till recently 80% of Albanian economy was turning around the market driven production of buildings.

BELGRADE / OCTOBER 2008

After 3 years of struggle to prevent the conversion of a local park into a construction site, citizens around Peti park (Fifth Park) succeed in holding back the developer. The newly elected mayor Đilas, in one of his first public appearances, visits Fifth Park and promises that the development site will move elsewhere.

BELGRADE / 11 JUNE 2005 – 2010

How did this civil resistance start? In the early morning, trucks with “trees are city’s lungs” slogans and sound of chainsaws waked people around the Fifth Park up.

They know nothing about the plan to wipe out the Park in order to build 6000 m² building. Offence and defence around the basketball court – with police presence. Citizens built up a strong front against the machines and disrupted the demolition. Even established 24 hours watch... Utilizing all events to promote and publicize the issue, people from the Fifth Park gain wide support and show up on Belgrade’s marathon in 2007.

In spring 2008 Boris Tadić, Serbian president and Dragan Đilas, future mayor of Belgrade, visit the Fifth Park during their election campaign.

After the Park being “saved”, until 2010 the inhabitants are still left with the victory over a

odgovarajućeg upozorenja Grad buldožerima spravnjuje sa zemljom 40 kuća romskog naselja u neposrednoj blizini atletskog sela Belleville – privatnog rezidencijalnog područja namijenjenog budućoj prodaji. Pritisak javnosti sprečava potpuno uništenje naselja.

BEOGRAD / LIPANJ 2009.

Ostaci naselja su ograđeni i obustavljen je dotok električne energije. Dobrovoljcima koji rade na Univerzijadi nalaže se da lažu kako je to filmska scenografija.

Valja napomenuti sljedeće: tijekom 2009. godine Srbija je predsjednica Romskog desetljeća, a stambeno pitanje nalazi se među prioritetima tog projekta.

BEOGRAD / 1. – 14. SRPNJA 2009.

Održava se 25. Univerzijada. Do početka 2010. većina stanova u atletskom selu – izgrađenom

za prodaju (po cijeni od 1800 €/m²) – još uvijek nije prodana.

**LEGISLACIJA I LEGALIZACIJA –
zakonodavstvo kao moćno oruđe u (re)
distribuciji resursa.**

ZAGREB / 18. PROSINCA 2008.

Po hitnom postupku donosi se Zakon o golf-terenima, prema kojemu je golf uslužna djelatnost od nacionalne važnosti. Dio budućih golf-terena može se koristiti za izgradnju nekretnina i sada je moguće otuđiti do 20% potrebnog područja. Time se krši Zakon o privatnom vlasništvu.

BEOGRAD / TRAVANJ 2009.

Ministar za okoliš i prostorno uređenje izjavljuje kako je nakon uvođenja Zakona o izgradnji i planiranju 2003. godine neuspjeh zakonodavstva rezultirao izgradnjom 50 tisuća novih ilegalnih

CITIES LOG

71

CITIES LOG

totally demolished site.

BELGRADE / APRIL 2009

Three months before the opening of the Universiade, and without a proper warning, the City bulldozes 40 houses of the Roma settlement right next to the athletes' village Belleville – a private residential area planned for future sale. Public pressure stops the total erasure of the settlement.

BELGRADE / JUNE 2009

Remains of the settlement get fenced and the electricity is cut. Universiade volunteers get instructed to tell that this is a film set. Noteworthy: During 2009 Serbia holds the Presidency of the Roma Decade, with housing as one of the priority issues.

BELGRADE / 1 – 14 JULY 2009

The 25th Universiade takes place. By the

beginning of 2010 majority of the apartments in the athlete's village – made for the market (price 1800 €/m²) – are not yet sold.

**LEGISLATION AND LEGALIZATION –
lawmaking as a powerful tool in the (re)
distribution of resources.**

ZAGREB / 18 DECEMBER 2008

In an urgency procedure, a Law on Golf Courses is passed, declaring golf a service of national importance. Part of the future golf course can be used for real estate development and it becomes possible to expropriate up to 20% of the future area needed. This violates the Law on Private Property.

BELGRADE / APRIL 2009

The Minister for Environment and Spatial Planning states that after the introduction of the 2003 Construction and Planning Law,

zgrada u Beogradu. Postojanje graditeljskih kredita je od tog vremena samo učvrstilo protuzakonite / izvanzakonske investicije.

PRIŠTINA / 2009.

U Prištini je veoma teško doći do građevinske dozvole – prošle godine izdano je samo oko 60 dozvola. Takvo stanje istovremeno pomaže procvatu ilegalne gradnje.

PRIŠTINA / KOLOVOZ 2009.

Nevladina organizacija Archis Intervention Prishtina dovršava PRIRUČNIK o legalizaciji struktura koje su izgrađene bez građevinske dozvole.

BEOGRAD / 27. KOLOVOZA 2009.

Ministar za zaštitu okoliša i prostorno planiranje opominje da sve ilegalno izgrađene zgrade u Srbiji moraju biti dovršene prije nego što Skupština proglasi novi Zakon o prostornom planiranju i izgradnji. Nakon toga bit će daleko teže legalizirati gradnju, ali će se građevinske dozvole moći brže dobiti.

IZGRADNJA IDENTITETA – arhitektura kao sredstvo oblikovanja identiteta.

BEOGRAD / KOLOVOZ 2008.

Francuski film Banlieue 13: Ultimatum u produkciji Luca Bessona snima se u stambenim

BANLIEUE 13: ULTIMATUM, FILM LUCA BESSONA, SNIMLJEN JE U NOVOM BEOGRADU, KOJI JE PREDSTAVLJAO APOKALIPTIČNI PARIŠKI GETO 2013. GODINE.

BANLIEUE 13: ULTIMATUM, FILM BY LUC BESSON, WAS SHOT IN NEW BELGRADE THAT DEPICTED A PARIS' APOCALYPTIC GHETTO IN 2013.

MOSKOVSKI MOST ZA PJEŠAKE OTVOREN JE NA DAN OSLOBODENJA PODGORICE (19.2.2008.), A FINANCIRALA GA JE 60% MOSKVA I 40% GRAD, FOTOGRAFIJA STEALTH.UNLIMITED.

MOSCOW BRIDGE FOR THE PEDESTRIANS WAS OPENED ON THE LIBERATION DAY OF PODGORICA (19/2/2008), AND WAS FINANCED 40% BY MOSCOW AND 40% BY THE CITY, PHOTO BY STEALTH.UNLIMITED.

STEALTH.UNLIMITED

ANA DŽOKIĆ I MARC NEELEN

unsuccessful legislation resulted in 50.000 new illegal buildings in Belgrade. The presence of construction credits since that time has made illegal / extra-legal investments only more solid.

PRISHTINA / 2009

It is very difficult to obtain building permits in Prishtina – last year only about 60 permits have been granted. This condition at the same time boosts illegal construction.

PRISHTINA / AUGUST 2009

NGO Archis Intervention Prishtina completes MANUAL on legalization of structures built without construction permit.

BELGRADE / 27 AUGUST 2009

The Minister for Protection of the Environment and Spatial Planning encourages for all illegally built buildings in Serbia to be finished before the new Law on Planning and Construction is passed by the Parliament. After that it will be much more difficult to legalize, but much faster to get building permits.

BUILDING IDENTITY – architecture as a tool in identity shaping.

BELGRADE / AUGUST 2008

The French film Banlieue 13: Ultimatum, produced by Luc Besson is shot in New

blokovima Novog Beograda, koji predstavlja apokaliptični pariški geto 2013. godine.

PODGORICA / 19. PROSINCA 2008.

Moskovski most otvara se na Dan oslobođenja Podgorice. Taj pješački most je 60% dar iz Moskve, a 40% ga je financirao grad. Položaj mosta promašio je smjer protoka građana, ali zato povezuje ambicije investitora – kao nova veza s Rusijom.

SKOPJE / 2008.

Započinje izgradnja Muzeja makedonske borbe i Muzeja žrtava komunizma, koju je pokrenulo i financiralo Ministarstvo kulture.

KUĆA MAJKE TEREZE OTVORENA U SIJEČANJU 2009. U PJEŠAČKOJ ZONI U CENTRU SKOPJA (WWW.SKYSCRAPERCITY.COM).

THE MOTHER THERESA HOUSE OPENED IN JANUARY 2009 IN THE PEDESTRIAN ZONE OF THE SKOPJE'S CENTRE (WWW.SKYSCRAPERCITY.COM).

Belgrade's blocks. New Belgrade depicts a Paris apocalyptic ghetto in 2013.

PODGORICA / 19 DECEMBER 2008

The Moscow Bridge opens on the Liberation Day of Podgorica. This pedestrian bridge is 60% gift from Moscow and is for 40% paid by the city. The position of the bridge misses the flow of people in the city. It links however the investor's ambition – a new association with Russia.

SKOPJE / 2008

Start of construction of the Museum of the Macedonian Struggle and Museum for the

Na arhitektonskom natječaju pobijedio je jedini neoklasicistički prijedlog. Od posljednjih nacionalnih izbora favorizira se pseudo-„antička“ budućnost kako bi se naglasila novonastajuća povijest Makedonije.

SKOPJE / 30. SIJEČNJA 2009.

U pješačkoj zoni Skopja otvorena je Kuća Majke Tereze. Ta eklektična zgrada, postavljena usred modernističkog centra grada, izaziva burne reakcije.

SKOPJE / 28. OŽUJKA 2009.

Prva arhi brigada – nekoliko stotina studenata arhitekture i građana nezadovoljnih planom

PRVI ARHITEKTONSKI USTANAK ORGANIZIRAN U OŽUJKU 2009. ZBOG PLANA DA SE NA GLAVNOM TRGU SKOPJA IZGRADI PRAVOSLAVNA CRKVA, FOTOGRAFIJA PRVA ARHI BRIGADA I SNIMAK DNEVNIKA MAKEDONSKE TV.

FIRST ARCHITECTURAL UPRRISE ORGANISED IN MARCH 2009 BECAUSE OF PLAN OF BUILDING AN ORTHODOX CHURCH ON THE MAIN SKOPJE'S SQUARE, PHOTO BY FIRST ARCHI BRIGADE AND A SNAPSHOT OF DNEVNIK ON MACEDONIAN TV.

Victims of Communism initiated and financed by the Ministry of Culture. In the architectural competition, the only neo-classical entry has won. Since the last national elections a quasi “antique” future is favored to enforce Macedonia's newly emerging history.

SKOPJE / 30 JANUARY 2009

The Mother Theresa House opens in Skopje's pedestrian zone. The eclectic building, placed in the midst of the modernist city centre provokes intense reactions.

SKOPJE / 28 MARCH 2009

The First Archi Brigade – a few hundred

CITIES LOG

CITIES LOG

da se na glavnom trgu izgradi pravoslavna crkva – budući da se ta lokacija „protivi svakoj urbanističkoj logici“ – organiziraju Prvi arhitektonski ustanak.
Napada ih gomila ‘vjernika’ nahuškanih pozivom iz jedne popularne televizijske emisije.

SKOPJE / 7. SVIBNJA 2009.

Žarište debate o budućnosti Makedonskog trga premješta se s planirane pravoslavne crkve na kip Aleksandra Velikog (visina 22 metra, troškovi 4,5 milijuna eura).

INFRASTRUKTURA – jedna od malobrojnih domena u kojoj dolazi do ozbiljnih državnih investicija, ali i područje koje je lako iskoristiti za preumjeravanje golemih količina novca.

BEOGRAD / 19. KOLOVOZA 2008.

Novoimenovani gradonačelnik Dragan Đilas

izjavljuje sljedeće: „Ako ova vlast bude trajala četiri godine, vidim Beograd sa završenim jednim mostom, riješenim infrastrukturnim problemima, boljim prometom, kao svijetao i čist grad.“

BEOGRAD / SVIBANJ 2009.

Započinju pregovori između srpske i kineske vlade o novom mostu preko Dunava, između Zemuna i Borče. Kineska vlada financirat će ga putem zajma iz svoje Export Bank. To nameće angažiranje kineskih tvrtki, iako su srpske tvrtke dovoljno stručne. Most otvara potencijal za razvoj nove gradske četvrti na trenutno poljoprivrednom zemljištu – Trećeg Beograda.

KOSOVO – DRAČ / 25. LIPNJA 2009.

Netom prije nego što će građani ubaciti svoje listiće u izborne kutije, albanski premijer Sali Berisha kreće u nedjeljne izbore s novim adutom u korist svoje vlade – novodovršenom

students of architecture and citizens unsatisfied with an orthodox church to be built on the main square – a location that “defies any logic of urban planning” – organize the First Architectural Upraise.

Mobilized by call from a popular TV show, a mob of ‘believers’ attacks them.

SKOPJE / 7 MAY 2009

The focus of the debate on the future of Macedonia Square shifts from the planned Orthodox Church to the statue of Alexander the Great (22 m tall, costs 4,5 million euro).

INFRASTRUCTURE – one of the few domains in which serious public investment is made, but also an area that easily lends itself for the rerouting of large amounts of money.

BELGRADE / 19 AUGUST 2008

The newly appointed mayor Dragan Đilas states

“If this administration lasts for four years, I see Belgrade with one bridge constructed, with resolved infrastructural problems, better traffic - as a light and clean city”.

BELGRADE / MAY 2009

Negotiations begin between the Serbian and Chinese governments on a new bridge over the Danube between Zemun and Borča. The Chinese government will finance it through a loan from their Export Bank. It imposes that Chinese companies have to be commissioned for construction, albeit Serbian companies have enough expertise. The bridge opens the potential of a new city district – Third Belgrade – to be developed on current agricultural land.

KOSOVO – DURRËS / 25 JUNE 2009

Just days before citizens go to the polls, the Albanian Prime Minister Sali Berisha heads into Sunday’s election with another milestone

etapom autoceste koja povezuje Drač s Kosovom, nazvane Rodoljubnom autocestom. Međutim, dižu se kritički glasovi zbog tajminga i financiranja.

BEOGRAD – KALUĐERICA / KOLOVOZ 2009.
Kao dio umjetničkog projekta Flux Beneath Us, Nebojša Milikić et al. i Kulturni centar Rex mapiraju potencijal za kanalizacijski sustav koji bi se kolektivno izgradio u Kaluđerici, najvećoj „ilegalno“ izgrađenoj četvrti u Beogradu.

ULOGA ARHITEKATA – arhitekti su važan, ali relativno nemoćan čimbenik u ovoj gruboj ekonomiji urbanog razvoja. Istodobno redefinicija struke dolazi s njezinih margina.

SKOPJE / LIPANJ 2008.
Vrijedne nagrade na makedonskim natjecajima zaokupljaju arhitekta. Časopis Kapital otkriva tko tu profitira. Jedna dnevnicu člana žirija

dvostruko je veća od mjesečne plaće na Arhitektonskom fakultetu.

ZAGREB / 3. LISTOPADA 2008.
U ugasmom kinu Mosor organizacija Platforma 9.81 – Institut za arhitektonska istraživanja pokreće privremeni društveni centar za kulturna i komunalna događanja u tom dijelu Zagreba.

BEOGRAD / KRAJEM 2008.
Nakon nekoliko mjeseci revizije rezultata nacionalnih izbora i uz najavu ekonomske krize čuju se žalbe da planeri „ne proizvode lokacije“ za novu gradnju.

ZAGREB / 4. – 7. PROSINCA 2008.
U nekadašnjem kinu Mosor konferencija *Poprišta neoliberalizma: Urbani sukobi u postsocijalističkim društvima* propituje prostorne i društvene promjene u suvremenom gradu.

CITIES LOG

75

CITIES LOG

to his government's credit – a newly completed section of the highway linking Durres with Kosovo, dubbed Patriotic Highway. Critics however, raise questions about the timing and financing.

BELGRADE – KALUDJERICA / AUGUST 2009
As a part of an art project Flux Beneath Us Nebojša Milikić et al. and Cultural center Rex are mapping the potential for a sewer system to collectively be made in Kaluđerica, the largest “illegally” built neighbourhood in Belgrade.

THE ROLE OF ARCHITECTS – architects are an important but relatively powerless actor in this harsh economy of real-estate development. At the same time the redefinition of profession comes from its margins.

SKOPJE / JUNE 2008
High competition awards in Macedonia keep

architects busy. The magazine Kapital reveals who profits. The 1-day payment of a jury member equals a double monthly salary at the Faculty of Architecture.

ZAGREB / 3 OCTOBER 2008
In the defunct cinema Mosor the Platforma 9.81 – Institute for Research in Architecture initiates a temporary social centre for cultural and community events in this area of Zagreb.

BELGRADE / END 2008
Following months of reconsidering the national elections results and while the economic crisis is announced, complaints are made that planners are “not producing locations” for new developments.

ZAGREB / 4 – 7 DECEMBER 2008
In former cinema Mosor, the conference *The Neoliberal Frontline: Urban Struggles in Post-*

PRIŠTINA / 2009.

Zakon ne definira stručnjaka s područja arhitekture. Od početka devedesetih godina ne postoji nikakva individualna licencija za arhitekte, ali se zato tvrtka (poput supermarketa, na primjer) može licencirati kao arhitektonska. Istodobno četiri različita ministarstva imaju vlastite građevinske odjele.

TIRANA / 22. SRPNJA 2009.

Nakon tri akademske godine Polis University – International School of Architecture and Urban Development u Tirani dobiva punu akreditaciju kao visoka škola.

TIRANA / 1997.

Taj fakultet pokrenuo je Co-PLAN, osnovan 1995. godine. Co-PLAN je neprofitna organizacija za razvoj civilnog društva, koja potiče sudjelovanje zajednice u urbanom razvoju. Njezini prvi projekti bili su posvećeni otvaranju cesta i osposobljavanju temeljne infrastrukture u neslužbeno izgrađenim četvrtima Tirane. Co-PLAN ima dvadeset zaposlenika na puno radno vrijeme, a još uvijek je nevladina organizacija te danas blisko surađuje s lokalnim i centralnim vladinim ustanovama, kao i s građanskim skupinama, pri čemu nastoji snažno utjecati na društvenu politiku.

AKCIJA BRANIMO TRG
POTPISIMA NA CVJETNOM TRGU
U ZAGREBU, SRPANJ 2007.,
FOTOGRAFIJA PRAVO NA GRAD.

ACTION DEFENDING SQUARE
WITH SIGNATURES ON THE
CVJETNI TRG IN ZAGREB, JUNE
2007, PHOTO BY RIGHT TO
THE CITY.

STEALTH.UNLIMITED

ANA DŽOKIĆ I
MARC NEELEN

Socialists Societies questions spatial and social changes in the contemporary city.

PRISHTINA / 2009

Law does not regulate the Architecture professional. Since beginning of the 1990s no individual licensing for architects exists, but firms (like a supermarket, for instance) can license as an architecture firm. At the same time four different ministries have their own construction department.

TIRANA / 22 JULY 2009

After three academic years the Polis University

– International School of Architecture and Urban Development in Tirana receives full accreditation as an University.

TIRANA / 1997

This University has been initiated by Co-PLAN, founded in 1995. Co-PLAN is a non-profit organization developing civil society and empowering community participation in urban development. Their first projects focused on opening the roads and enabling basic infrastructure in the informally built neighbourhoods of Tirana.

With twenty full time employees, and still an

ULOGA GRAĐANA – počinje se profilirati polagano, ali sigurno, obično kao protusnaga pritiscima na određena urbana područja.

ZAGREB / 12. KOLOVOZA 2009.

Započinje rušenje zgrada na Cvjetnom trgu (Trgu Petra Preradovića) u središtu grada unatoč gotovo trogodišnjoj borbi zajednice građana i javnih aktivnosti radi razotkrivanja korupcije i nepravilnosti. Jedini pozitivni ishod: urbana pitanja sada su postala javna stvar. Građanska akcija započela je u veljači 2007. kada je platforma Pravo na grad organizirala potpisivanje peticije protiv devastacije Cvjetnog trga te je prikupljeno više od 54 tisuće potpisa.

ZAGREB / 4. SRPNJA 2007.

U akciji Branimo trg potpisima predloženo je 54 tisuće dopisnica s potpisanim peticijom.

ZAGREB / 18. SIJEČNJA 2008.

U akciji Varšavska obilježen je prostor u glavnoj pješačkoj ulici koji će se koristiti kao automobilska rampa na ulazu u podzemnu garažu.

ZAGREB / 26. SIJEČNJA 2008.

Akcija Odustanite – poziv javnosti developeru da obustavi projekt.

ZAGREB / 10. SVIBNJA 2009.

Simuliraju se radovi na ulazu u podzemnu garažu kako bi se pokazalo koliki će dio pješačke zone biti izručen prometu nakon dovršetka radova.

ZAGREB / 29. TRAVNJA 2009.

Pravo na grad i Zelena akcija organiziraju okrugli stol pod naslovom Kakav grad želimo? te predstavljaju publikaciju Zagreb kakav

CITIES LOG

77

CITIES LOG

NGO, Co-PLAN works today closely with local and central government institutions as well as civil society groups, with a strong focus on influencing policy making.

THE ROLE OF CITIZENS – which slowly, but surely starts to profile itself, usually as counter force to pressures on particular urban spaces.

ZAGREB / 12 AUGUST 2009

Start of demolition of buildings on Cvjetni (Petar Preradović) Square in the city center, despite almost 3 years struggle of the civil community and public activities to show the corruption and irregularities. The only positive outcome: urban issues now have become a public matter. The citizens action started here in February 2007 when Pravo na grad (Right to the City) organized a petition against the devastation of Cvjetni Trg, with over 54.000 signatures.

ZAGREB / 04 JULY 2007

In the action Defending square with signatures 54.000 cards with petition signatures are presented.

ZAGREB / 18 JANUARY 2008

The action Varšavska street marks the space in the main pedestrian street that will be used for the car ramp garage entrance.

ZAGREB / 26 JANUARY 2008

Action Odustanite (Give Up) – a public call to developer to quit the project.

ZAGREB / 10 MAY 2009

Construction works the entrance into the underground garage are simulated - to show amount of pedestrian area to be lost to traffic after the completion.

želimo, koju je objavilo Urbanističko vijeće Zelene akcije kao doprinos budućoj razvojnoj strategiji grada Zagreba.

Ovo je samo isječak iz pregleda urbanih problema u spomenutim gradovima, ali već je iz njega očito da pitanje Kome pripada grad? postaje itekako relevantnim kada se obilježe teritoriji u tom intenzivnom polju sukoba po imenu grad: između tržišnih sila, privatnih interesa, pristranih lokalnih uprava i – snaga otpora.

I koliko god bio nužan taj otpor u specifičnim (lokalnim) slučajevima koje smo ovdje iznijeli, ti slučajevi također upućuju na transformaciju

koja se trenutno događa u mnogim drugim gradovima širom svijeta.

O NAMA

Ovaj ilustrirani dnevnik bazira se na projektu Cities Log, kronologiji prostornih problema skupine STEALTH.unlimited (Ana Džokić i Marc Neelen) sačinjenoj u razgovorima sa sljedećim stručnjacima s područja arhitekture i urbanizma te iz njihovih priloga na 4. Međunarodnom bijenalu suvremene umjetnosti u Tirani T.I.C.A.B (rujan / listopad 2009.): Besnik Aliaj, Gjergj Bakallbashi, Aleksandar Bede, Branko Belačević, Jelena Stefanović, Dafne Berc, Teodor Celakoski,

PLAKAT ZA OKRUGLI STOL KAKAV GRAD ŽELIMO? U ORGANIZACIJI PRAVO NA GRAD I ZELENE AKCIJE, ZAGREB, TRAVANJ 2009., FOTOGRAFIJA ALEKSANDAR BEDE.

STEALTH.UNLIMITED

POSTER FOR THE ROUND TABLE WHAT KIND OF CITY DO WE WANT? IN ORGANIZATION OF RIGHT TO THE CITY AND GREEN ACTION, APRIL 2009, PHOTO BY ALEKSANDAR BEDE.

ANA DŽOKIĆ I MARC NEELEN

ZAGREB / 29 APRIL 2009

Right to the City and Green Action organize the round table What kind of city do we want? and present the publication Zagreb as we wish it, made by Urbanistic Council of Green Action as a contribution to the future Zagreb development strategy.

This, only a fragment of an overview of urban issues in the cities mentioned, makes it obvious that the question To whom belongs the city? becomes more and more relevant when the grounds in this intense and conflicting field called city are demarcated between the market forces, private interest, siding local

governments and - resistance forces.

And as urgent as this resistance may be for the specific (local) cases brought forward here, they as well hint to the transformations currently taking place in many other cities throughout the world.

ABOUT

This illustrated journal is based on the Cities Log, a chronology of spatial issues made by STEALTH.unlimited (Ana Džokić and Marc Neelen), through conversations with and contributions by professionals in the fields of architecture and urban issues: Besnik Aliaj, Gjergj Bakallbashi, Aleksandar Bede, Branko Belačević, Jelena Stefanović, Dafne Berc, Teodor Celakoski, Sotir

Sotir Dhamo, Ulrike Franzel, Valon Germizaj, Žaklina Gligorijević, Adelina Greca, Astrit Hajrullahu, Florina Jerliu, Aleksandra Kapetanović, Ivan Kucina, Marko Miletić, Ilir Murseli, Oliver Musovik, Divna Penčić, Dubravka Sekulić, Petrit Selimi, Pulska grupa, Aneta Spaseska, Borislav Vukićević i drugi. Cities Log prikazuje razdoblje od godinu dana, od ljeta 2008. do ljeta 2009. godine. Istraživanje je dio prvog dijela projekta Individual Utopias, koji sponzorira Swiss Cultural Program (SCP) na Zapadnom Balkanu.

Cities Log: Novi Sad (za razdoblje 2008.–2010.) trenutno je u „izradi“ sa desetak studija o specifičnim slučajevima, koje će biti predstavljene u Galeriji SULUV u Novom Sadu sredinom prosinca 2010. Projekt je rezultat suradnje s udrugom Kuda.org – New Media Center iz Novog Sada i nizom lokalnih umjetnika, arhitekata i kustosa. Cities Log 2011. bavit će se Kaluđericom (beogradsko

predgrađe, također poznato kao „najveće divlje naselje“ na Balkanu) u suradnji s Nebojšom Milikićem, kao dio projekta Nedovršene modernizacije: između utopije i pragmatizma kojeg koordinira Udruženje hrvatskih arhitekata.

CITIES LOG

79

CITIES LOG

Dhamo, Ulrike Franzel, Valon Germizaj, Žaklina Gligorijević, Adelina Greca, Astrit Hajrullahu, Florina Jerliu, Aleksandra Kapetanović, Ivan Kucina, Marko Miletić, Ilir Murseli, Oliver Musovik, Divna Penčić, Dubravka Sekulić, Petrit Selimi, Pulska grupa, Aneta Spaseska, Borislav Vukićević, etc., on the occasion of the 4th T.I.C.A.B – Tirana International Contemporary Art Biannual (September / October 2009). The Cities Log depicts a period of one year, between Summer 2008 and 2009. The research has been part of the first case study of project Individual Utopias, supported by the Swiss Cultural Program (SCP) in the Western Balkans. Cities Log: Novi Sad (for the period 2008–2010) is currently under “construction” with about 10 case studies that will be presented in Novi Sad in SULUV Gallery mid December 2010. It is made in collaboration with Kuda.org – New Media Center from Novi Sad and a

number of local artists, architects, curators. In 2011 Cities Log: Kaluđerica (Belgrade suburb, also known as the “largest wild settlement” in the Balkans) will be developed in collaboration with Nebojša Milikić, and as a part of the project Unfinished Modernisation: Between Utopia and Pragmatism coordinated by Croatian Architects’ Association.